

בתיבות רבינו

פנינים ומאמרים יקרים מתורת רבינו הגה"ק רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל

נערך ונסדר ע"י מכון "להורות נתן" להוצאת ספרי וכתבי מרן רבינו זי"ע

גליון מס' 45 ★ עש"ק פרשת ויצא ★ ה' כסלו שנת תשע"ד לפ"ק

נתיב התורה

מנינים מספר "להורות נתן" על התורה

(כה – יא) ויפגע

במקום. פירש"י ללמדך

שקפצה לו הארץ. כי יעקב

בעיון, ובבית המדרש

של עבר למד שיעור

בקיאות בהעברה מקופיא.

וע"כ בלילה כשהיה עי"ף למד שיעור בקיאות

בהעברה ולא שיעור עיון שצריך שיהא אחר מנוחה.

(כה – יא) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו.

פירש"י עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני

חיות רעות, התחילו מריבות אז עם זו זאת אומרת עלי

יניח צדיק ראשו וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן

הקב"ה אבן אחת. וצ"ב מה היה צורך לנס גדול זה

שייעשה אבן אחת ואם משום שהיו מריבות אז עם

זו, הלא היה אפשר להפרידן באופן אחר. וי"ל עפ"י

מש"כ האור החיים ז"ל דאבני המקום היינו תורה

שהיא אבן שממנה נבנה העולם והוא בנינו של עולם

ע"ש. וכן אחז"ל (ברכות סד.) על תלמידי חכמים

א"ת בניך אלא בוניך. שהם בונים העולם ע"י תורתם

שלומדים. והנה אמרו חז"ל בסוטה (כא.) דתורה

מגיני ומצלי אף בעידנא דלא עוסק ביה, ולכן כשירא

יעקב מפני חיות הרעות לקח אבנים הם דברי תורה

שלמד ועשאן אותן מרזב, שבשעת שינתו לא למד

ואז חשש מן המזיקין, אבל התורה מגינתו אף בשעת

שינתו דהוי בעידנא דלא עסיק ביה.

אולם כשישן יעקב וראה החלום אמר אכן יש ה'

במקום הזה ואנכי לא ידעתי, פירש"י שאם ידעתי

לא ישנתי במקום קדוש כזה. והנה אחז"ל בסנהדרין

(עא.) כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו

קרעים קרעים, ולכן פחד יעקב אבינו פן תיעשה

תורתו קרעים קרעים ע"י שישן במקום קדושה זה.

ולכן עשה הקב"ה נס שנעשה אבן אחת, להורות

דאדרבה תורתו מתאחת ולא נעשתה קרעים קרעים.

כי שינתו של יעקב אבינו אף היא תורה היא.

אבינו היה בכוחו להעלות את הארץ הדומם לבחינת

חי שיוכל לקפוץ ממקומו כדרך בעלי חיים, וכן

להלן פירש"י ויקח מאבני המקום שהתחילו האבנים

מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את

ראשו וזאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, כי

העלה את האבן הדומם לבחינת מדבר עד שיכלו

לדבר ולומר עלי יניח צדיק את ראשו. וכן להלן (כ"ט

י) ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר, כי יעקב

אבינו נתן כח הטלטול באבן הדומם ורץ לעשות רצון

יעקב אבינו.

(כה – יא) וישכב במקום ההוא. פירש"י לשון מיעוט

באותו מקום שכב אבל ארבע עשרה שנים ששמש

בבית עבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה.

ולכאורה קשיא דהא איתא בגמרא (סוכה נג.) שבועה

שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר. דהוי

שבועת שזא שאי אפשר בלא שינה ג' ימים, ומכל

שכן שאי אפשר בלא שינה י"ד שנה. אך י"ל דבדואי

ישן אלא שלא הלך לשכב במיטה אלא שישן במקום

לימודו. שכל זמן שהיה לו כח ללכת לישון במיטתו,

נתן כח זה ללימוד התורה, רק נרדם במקומו, וזה

שאמר "לא שכב בלילה" אבל ישן כפי ההכרח.

וע"ד שמשפריים מהגאון בעל ההפלא"ה ז"ל בבהרותו

שלא שכב במיטה לישן, אלא ישן על מקומו במקום

שלמד, כי אמר שאם יש לו כח ללכת אל מטתו צריך

לנצל כח זה לצורך לימוד.

ויש לעיין אמאי לא למד גם בבית מדרשו של שם

ורק בבית מדרשו של עבר, ואמרת בדרך צחות כי

ליעקב אבינו היה שיעור עיון בבית מדרשו של שם,

כי השם מורה על המהות הפנימי והוא כשלומד

נתיב המועד

עניני חודש כסליו

מצינו בנבואת זכריה (ו')
(א), ויהי בשנת ארבעים

לדריוש המלך, היה דבר ה' אל זכריה בארבעה לחודש התשיעי כסלו, וישלח וגו' לאמור אל הכהנים אשר לבית ה' צב' ואל הנביאים לאמור, האבכה בחודש החמישי הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים. ויש להבין, אמאי שלח הנביא כבר בחודש כסלו לשאול לכהנים ולנביאים שבבית המקדש בירושלים האבכה בחודש החמישי דהיינו בצום תשעה באב, הלא מחודש כסלו עד אב שהוא החודש החמישי יש כתשע חדשים, ואמאי דרש הנביא זמן רב כל כך לפני חודש אב לדעת אם אבכה בחודש החמישי? ואם רצה להקדים את השאלה בעוד זמן, אכתי יש להבין אמאי שאל כן דוקא בחודש כסלו ולא מוקדם או מאוחר.

במלאת שבעים שנה, איננה גאולת עולם ויהיו אחריו גלויות של יון ומדי ואדום, ובית המקדש שנבנה אז על ידי עזרא וסיעתו עתיד להחרב, ואם כן פשיטא שצריך להמשיך ולבכות בחודש החמישי הוא צום תשעה באב, דהא אדרבה בית המקדש השני עתיד להיות נחרב בתשעה באב, וא"כ ודאי שאין לבטל את צום החמישי בגלל בניית הבית השני בימיו של הנביא, כיון דאין זו גאולת עולם, ואדרבה החודש החמישי שבו נחרב הבית הראשון הוא החודש שייחרב בו הבית השני, וזה מוכיח שזמן החודש גורם לרעות שאירעו בו, וא"כ ודאי שאין מקום לבטל את הצום.

אולם כשהגיע חודש כסלו אשר בו היה נס נצחון החשמונאים על היונים, ואז נתחדשה מצות הדלקת נרות חנוכה אף בימי הגלות, ומצוה זו היא המשך לעבודת הדלקת נרות המנורה שבמקדש, הנה באותו החודש הרגיש הנביא ענין התנוצצות של גאולה עולמית. ואף שנבואת הנביא זכריה היתה כמאתים שנה לפני נצחון החשמונאים בבית שני - עיין רמב"ם (פ"ג מה' חנוכה ה"א) שבימי נצחון החשמונאים על היונים בימי חנוכה חזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה על חורבן השני עיי"ש, ועיין גמרא עבודה זרה (ט). בזה, ובית שני עמד ת"כ שנה - אולם הנביא זכריה ברוח קדשו הרגיש את ענין נצחון החשמונאים על היונים שעתידי להיות בעוד כמאתים שנה. ומכיון שמנצחון זה יזכו ישראל למצוה עולמית, דהיינו הדלקת נרות חנוכה שהוא המשך לעבודת בית המקדש, ומצוה זו אינה בטילה לעולם, וא"כ יש בה בחינה של גאולה נצחית, לכן שלח לשאול את הכהנים האבכה בחודש החמישי, דשמא במה שנבנה הבית השני בזמנו יש בו ענין של גאולה עולמית, שהרי בימי בית השני יזכו ישראל לנס חנוכה אשר על ידי זה יזכו במצות הדלקת נר חנוכה שהיא בבחינת גאולה עולמית, ואם כן אין צורך בצום החמישי, כיון שבניית הבית השני יש בתוכה בחינה של גאולה עולמית.

ונראה על פי מה שכתב הרמב"ן ז"ל (פ' בהעלותך ח' א'), על מה שכתב רש"י שם, למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. וכתב הרמב"ן ז"ל, ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות ולא בקטורת ובשאר קרבנות, אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו. ואיתא בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה'), אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן, אל תתיירא לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו וכו', והנה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטילין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותינו עכ"ל. ומבואר דהדלקת נרות חנוכה אף בגלות, היא המשך ענין הדלקת נרות המנורה בבית המקדש. ונמצא דנצחון החשמונאים על יון בימי חנוכה, היא מעין גאולה עולמית, שהרי מצות הדלקת נרות חנוכה שנתקנה על ידם נוהגת לעולם, ולא נתבטלה אף בגלות שלאחריה.

ושלח לשאול דוקא את הכהנים אשר לבית ה' צב', כי הרגיש שנס הנצחון על היונים יהיה על ידי החשמונאים הכהנים, ועל כן דוקא הם אשר יוכלו לענות על השאלה האבכה בחודש

והנה הנביא זכריה ידע שסיום גלות בכל

גאולת ישראל לנצח, כי אף פורים הוא יו"ט לנצח, וכאמרם שימי הפורים לא יבטלו (רמב"ם ה' מגילה פ"ב הי"ח).

*

איאתא במגילת תענית (פרק ט') בשבעה בכסליו יום טוב, יום שמת הורדוס מפני שהיה הורדוס שונא את החכמים, ששמתה היא לפני המקום כשהרשעים מסתלקין מן העולם עיי"ש. הא דהורדוס מת דוקא בחודש כסליו, יש לומר דהא מבוואר בגמרא בבא בתרא (ד) דהורדוס היה עבדא דבית חשמונאי והרג את כל אדוניו, ואמרו דכל מאן דאתי ואמר מבית חשמונאי קאתינא, עבדא הוא עיי"ש. והיינו כי בחודש כסליו נעשה נס חנוכה על ידי החשמונאים ונצחו את אויביהם, ועל ידי זה מתעורר כחם, לכן באותו חודש מת הורדוס, שהרג את החשמונאים, ועשאוהו יום טוב, כי באבוד רשעים רנה.

והנה הורדוס על ידי שהרג את החשמונאים שנצחו את היונים, הנה על ידי זה גרם להתגברות כחו של יון. ועל כן אמרו (בבא בתרא ד) מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה מימיו, כי על יון נאמר (נח ט' כ"ז) יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם, ואמרו חז"ל מגילה (ט): אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונת, דאמר קרא יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם, יפיפיותו של יפת יהא באהלי שם, פירש"י הוא לשון יון שלשונו יפה משל כל בני יפת עיי"ש, הרי שכחו של יון ביופי חיצוני. ועל כן הורדוס שגרם לתגבורת כח יון, בנה בית המקדש אשר מי שלא ראהו לא ראה בנין נאה מימיו, כי בנאו בניו יופי מכחו של יון, והיינו יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם, שבית המקדש שהוא אהלי שם נבנה ביפיפיותו של יפת. אולם אמרו חז"ל (יומא ט): דבמקדש שני לא הוה שריא שכינה, דכתיב יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם, אע"ג דיפת אלקים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם, ופירש"י אלא במקדש ראשון שבנה שלמה שבא מזרעו של שם עיי"ש.

להורות בא, שהיופי החיצוני הבא מצד יפת, אין בו ממש כי הבל היופי ואינו מביא לידי השראת השכינה, ורק הקדושה הפנימית הוא שגורם להשראת השכינה בבחינת ישכון באהלי שם, כי השם מורה על הפנימיות.

החמישי: [ועיין פירוש המשניות להרמב"ם ראש השנה (פ"א מ"ג) שגם בבית שני התענו בט' באב. ובתפארת ישראל שם הביא מתוס' תענית (יב) דבזמן בית שני לא התענו בט' באב. ועיין ס' שפת אמת ר"ה (יח). בזה].

והנה כיוצא בזה מצינו בנחמיה שבחודש כסלו התעורר לגדור פרצות חומות ירושלים, ככתוב (נחמיה א' א') "דברי נחמיה בן חכליה ויהי בחודש כסלו שנת עשרים ואני הייתי בשושן הבירה, ויבוא חנני אחד מאחי הוא ואנשים מיבודה, ואשאלם על היהודים הפליטה אשר נשארו מן השבי ועל ירושלים, ויאמרו לי הנשארים אשר נשארו מן השבי שם במדינה ברעה גדולה ובחרפה, וחומת ירושלים מפורצת ושעריה נצתו באש, ויהי בשמעתי את הדברים האלה ישבתי ואבכה ואתאבלה ימים ואהי צם ומתפלל לפני אלקי השמים". ושם (פ"ב) נאמר, שבחודש ניסן עלה נחמיה לירושלים ובנה את חומות ירושלים עיי"ש. הנה גם בזה נראה לומר טעם על שנתעורר לגדור פרצות חומות ירושלים דוקא בחודש כסלו, כי בחודש זה הרגיש נחמיה שיש עת רצון לבנות את חורבות ירושלים, וכמו שהחשמונאים בימי נצחונם על יון בחודש כסלו גדרו את הפרצות שפרצו אנשי יון, וכדאיאתא במס' מידות (פ"ב מ"ג) לפנימ ממונו סורג גבוה י' טפחים ושלוש עשרה פרצות היו שפרצום מלכי יון חזרו וגדרום וגזרו כנגדן י"ג השתחוויות עיי"ש. וכן אמר הפייטן, יונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים. ונחמיה ראה ברוח קדשו כי בחודש כסלו ינצחו החשמונאים את היונים ויסתמו את הפרצות שפרצו בחומות מגדלי, ולכן נתעורר דוקא בחודש כסלו לבקש מאת המלך רשות לבנות את פרצות חומות ירושלים, כי יש בחודש זה סגולה לסתימת פרצות ירושלים.

ואמר שבאותה שעה היה בשושן הבירה, רומז על נס פורים שהיה בשושן הבירה בימי גלות בבל, ושני הנסים הללו, נס פורים ונס חנוכה, נתקנו על ידי חכמינו ז"ל להיות יום טוב לדורות, ועל כן דוקא בשושן הבירה אשר שם הרגיש את הרושם של נס פורים, ודוקא בחודש כסלו אשר בו נצחו החשמונאים את היונים, אז נתעורר נחמיה לעסוק בגידור פרצות חומות ירושלים, כי שני הענינים הללו יש בו סגולת

חדש!

נר מצוה והתורה אור

ההכנה המושלמת לחנוכה!

למעלה
מ-500 עמודים
מאירי עיניים
חידושים נפלאים
בגמ', שו"ע וברמב"ם
בסוגיות והלכות חנוכה
רואה אור לראשונה
בתוספת מאות חידושים
ומערכות בדרך דרוש
ומוסר מכת"י של שר התורה
וההוראה מרן הגאון הצדיק
רבי נתן גשטטנר זצוק"ל

הוצאת

יו"ל ע"י מכון "להורות נתן"

• ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות •

ובטל 054-8456694 057-3156312

הארות הצעות הנצחות והערות יתקבלו בברכה במערכת "בתיבות בינינו" שע"י "מכון להורות נתן"

בכתובת: shsh10@etrog.net.il או בטלפון 052-7157594

כמו"כ ניתן לקבל את העלון מידי שבוע במייל ע"י שליחת בקשה לכתובת הנ"ל